

نظریه ادبی

مؤلف :

دیوید گارتر

ترجمه :

نعمت الله آزادمش

عضو هیات علمی دانشگاه فنی و حرفه ای

دانشکده فنی و حرفه ای شهید عمران کرمان

حسن شهابی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی کرمان

مجید غلامحسین پور

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی کرمان

مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

سال ۱۳۹۱

سرشناسه	: کارتر، دیوید ۱۹۳۳ - م. Carter, Davidl
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه ادبی / مؤلف دیوید کارتر؛ ترجمه نعمت‌الله آزاد منش، حسن شهبازی، مجید غلامحسین پور.
مشخصات نشر	: کرمان: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، مرکز انتشارات علمی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۴ ص.
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: عنوان اصلی: Literary theory, 2006.
موضوع	: نقد
موضوع	: ادبیات - تاریخ و نقد - نظریه
شماره افزوده	: آزاد منش، نعمت‌الله، مترجم
شماره افزوده	: ۱ شهبازی، حسن، ۱۳۴۲ -، مترجم
شماره افزوده	: ۱ غلامحسین پور، مجید، ۱۳۴۴ -، مترجم
شماره افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمان، مرکز انتشارات علمی
ردیف در کتبه	: PNA1/ ۶۱۳۹۱
ردیف دیوبی	: ۸۰۱/۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۹۳۶۸۶
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۸۴۰-۷ ISBN: 978-964-10-1840-7

عنوان:	نظریه ادبی
مؤلف:	دیوید کارتر
مترجمان:	آقایان: دکتر نعمت‌الله آزاد منش، دکتر حسن شهبازی و مجید غلامحسین پور
ویراستار ادبی:	مجدد غلامحسین پور
حروف نگاری و صفحه آرایی:	فاطمه معین الدینی
طراحی روی جلد:	سینا مصطفایی
ناشر:	مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان
ناظر چاپ:	فاطمه معین الدینی
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۱
شمارگان:	۲۰۰۰
بها:	۴۵۰۰۰ ریال
شماره نشر:	۹۱/۱۹
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۸۴۰-۷

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

نشانی: کرمان، بلوار ولی عصر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان - مرکز انتشارات علمی
تلفن و نمابر مرکز انتشارات علمی: ۳۲۰۱۹۲۹
کد پستی: ۷۶۳۵۱۳۱۱۶۷

به نام خدایی که توفیق از اوست

دل زنده را نور تحقیق از اوست

مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان می‌کوشد تا با توجه به ضرورت معرفی توانمندی‌های علمی موجود در مجموعه و شناساندن روند خجسته‌ی تولید فکر و نظریه، نسبت به چاپ و انتشار تألیفات و ترجمه‌های گران‌سنگ اعضای هیأت علمی خود و دیگر پژوهشگران و اندیشمندان اقدام نموده و بدین ترتیب در حد بضاعت، به جهاد علمی مطرح در سطح کشور و به ویژه مجامع هم‌پیوند با آموزش عالی، یاری رساند. اهتمام به پذیرش آثار قلمی نویسندگان و مترجمان دانشگاهی و تقبل مسئولیت در قبال کلیه‌ی مراحل آماده‌سازی، چاپ و انتشار هر اثر، آفرینندگان آثار را از بی‌گیری‌های ممتد و دراز دامنه در بیرون از واحد بی‌نیاز نموده و زمینه‌های مناسبی برای ترغیب روز افزون اعضای هیأت علمی به ارائه‌ی آثار نوین، کاربردی و اثرگذار در موضوعات گوناگون فراهم آورده است.

علاوه بر آن مرکز در صدد است تا با تکیه بر شریک مساعی عموم مسئولان، امکانات و تجهیزات خود را، متناسب با چشم‌انداز توسعه‌ی واحد، توسعه داده و به وجه شایسته تقویت نماید. اما در عین حال استمرار موفقیت این مرکز، جز در پرتو الطاف بی‌دریغ الهی و حسن توجه و حمایت پدیدآورندگان آثار ارزشمند علمی، ناممکن می‌نماید.

از این رو فروتنانه از پروردگار متعال مدد طلبیده و بر عزم جدی خود در ادامه‌ی مسیری که برگزیده‌ایم، پای می‌فشاریم. تا چه در نظر آید.

مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد کرمان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۳	چرا نظریه؟
۱۴	چه چیزی نظریه محسوب می شود؟
۱۵	ادبیات چیست؟
۱۸	هشدارهای مخاطره آمیز
۴۱	سنت ادبی و نقد نو
۲۱	متثیو آرنولد (۱۸۸۸-۱۸۲۲)
۲۲	تی اس الیوت (۱۸۸۸-۱۹۶۵)
۲۴	گزارش نیوبلت
۲۴	آی ای ریچاردز (۱۸۹۳-۱۹۷۹)
۲۵	ویلیام امپسون (۱۹۰۶-۱۹۸۴)
۲۶	نقد نو
۲۸	مکتب شیکاگو
۲۹	اف آر لی ویس (۱۸۹۵-۱۹۷۸) و دی اچ لارنس (۱۸۸۵-۱۹۳۰)
۳۱	صورت گرایی روسی
۳۲	سه مرحله در گسترش صورت گرایی روسی
۳۲	ویکتور شکلفسکی (۱۸۹۳-۱۹۸۴)
۳۳	نظریه های قصه گویی
۳۵	جان موکارفسکی
۳۶	مکتب باختین
۳۸	رمان یاکوبسن (۱۸۹۶-۱۹۸۲)
۴۱	ساختگرایی
۴۲	فردینان دو سوسور (۱۸۵۷-۱۹۱۳)
۴۳	نشانه شناختی

۴۳	۱. سی اس پی پرس (۱۹۱۴-۱۸۳۹)
۴۴	۲. یوری لاتمن
۴۶	نظریه واج
۴۷	نقل شناسی - روایی شناسی ساختگرایی
۴۷	ولادیمیر پراپ (۱۸۹۵-۱۹۷۰)
۴۸	ای جی گریماس (۱۹۹۲-۱۹۱۷)
۴۹	تزوتان تودورف (۱۹۳۹-)
۵۰	جرارد جنت (۱۹۲۰-)
۵۳	بوطیقای ساختگرایی
۵۵	نظریه مارکسیستی
۵۶	رنالیسم سوسیالیستی
۵۷	گئورگ لوکش (۱۸۸۵-۱۹۷۱)
۵۹	برتولت برشت (۱۸۹۸-۱۹۵۶)
۶۰	مکتب فرانکفورت
۶۰	تنودور آدورنو
۶۱	والتر بنجامین (۱۸۹۲-۱۹۴۰)
۶۲	لوسین گلدمن (۱۹۱۳-۱۹۷۰)
۶۳	لوئیس آلتوسر (۱۹۱۸-۱۹۹۰)
۶۴	آنتونیو گرامشی (۱۸۹۱-۱۹۳۷)
۶۵	پیر ماشری
۶۶	ریموند ویلیامز (۱۹۲۱-۱۹۸۸)
۶۷	تری ایگلتن (۱۹۴۳-)
۶۸	فردریک جیمسون
۷۱	روانکاوی
۷۴	ژاک لاکان (۱۹۰۱-۱۹۸۱)
۷۶	روانکاوی عکس العمل خواننده
۷۷	هارلد بلوم (۱۹۳۰-)
۷۸	جولیا کریستوا (۱۹۴۱-)
۷۹	کارل گوستاو یونگ (۱۸۷۵-۱۹۶۱)
۸۳	هرمونیک و نظریه دریافت
۸۳	پدیدار شناسی
۸۶	هرمونیک
۸۶	۱. هانس گورگ گادامر (۱۹۰۰-)
۸۷	۲. ای. دی. هرش پدر

۸۸	نظریه دریافت
۸۹	۱. ولفانگ آیزر (۱۹۲۶)
۸۹	۲. هانس - رابرت جاس
۹۰	۳. استنلی فیش (۱۹۳۸)
۹۱	۴. میشل ریفاتر
۹۳	نظریه فمینیست ها
۹۴	موج اول
۹۴	۱. ویرجینیا وولف (۱۸۸۲-۱۹۴۱)
۹۵	۲. سیمون دو بووار (۱۹۰۸-۱۹۸۶)
۹۵	موج دوم
۹۶	۱. کیت میلث (۱۹۴۳)
۹۷	۲. سندرا گیلبرت (۱۹۳۶) و سوزان گوبار (۱۹۴۴)
۹۷	۳. ایلین شوالتر (-- ۱۹۴۱)
۹۸	۴. جولیا کریستوا (-- ۱۹۴۱)
۹۹	۵. هلن سیپوز (-- ۱۹۳۷)
۱۰۰	۶. لوس ایریگاری (-- ۱۹۳۲)
۱۰۰	۷. روث رابینز
۱۰۱	پسا ساختارگرایی
۱۰۳	رولاند بارتز (۱۹۸۰ - ۱۹۱۵)
۱۰۶	میسل فوکو (۱۹۲۶-۱۹۸۴)
۱۱۱	ساختار شکنی
۱۱۱	ژاک دریدا (۲۰۰۵-۱۹۳۰)
۱۱۴	پاول دومن (۱۹۸۳-۱۹۱۹)
۱۱۶	جی هیلز میلر
۱۱۷	فرضیه پسا استعماری
۱۱۷	ادوارد سعید (۱۹۳۵)
۱۱۹	هومی باهبا (-- ۱۹۵۰)
۱۱۹	جی سی اسپواک (۱۹۴۲)
۱۲۱	پسا مدرنیسم
۱۲۳	جان بادریلارد (۱۹۲۹)
۱۲۴	جین - فرانسیس لیوتارد (۱۹۹۸-۱۹۲۴)
۱۲۷	نظریه های جنسی محور

۱۲۷	نظریه هم جنس بازی.....
۱۲۷	۱. زیگموند فروید (۱۸۵۶-۱۹۳۹).....
۱۲۸	۲. میشل فوکو (۱۹۲۶-۱۹۸۴).....
۱۲۸	۳. آلن شین فیلد و جانانان دولی مور.....
۱۲۹	نظریه همجنس باز.....
۱۳۰	نظریه همجنس گرایی.....
۱۳۱	جودیت باتلر.....
۱۳۲	ایوکوزووسکی سجویک.....
۱۳۳	نظریه قومی.....
۱۳۳	هنری لوییز گیتزیدر.....
۱۳۴	استوارت هال (۱۹۳۲).....
۱۳۴	پل گیلروی.....
۱۳۵	نظریه طرفدار حقوق زنان سیاه پوست.....
۱۳۷	روش‌ها و تمایلات اخیر.....
۱۳۸	تاریخ گری جدید.....
۱۳۹	ماتریالیسم فرهنگی.....
۱۴۱	نقد تکوینی.....
۱۴۱	زیبایی شناسی نو.....
۱۴۲	اکوکریتیسیم یا نقد بومی.....
۱۴۵	نظریه و پس از آن.....
۱۴۶	صحت تفسیر.....
۱۴۷	برخی مسایل اصلی.....
۱۵۰	معنی در مذاکره یا معنی مذاکرات.....
۱۵۱	تجدید حیات نویسنده.....
۱۵۲	مشکلات ارزیابی.....
۱۵۳	آینده نظریه ادبی.....

مقدمه

در پنجاه شصت سال گذشته، نگرش‌ها نسبت به مطالعه ادبیات، دست کمی از یک انقلاب نداشته است. تحولات و تغییرات در نیم قرن گذشته در حال پیشرفت بوده، اما روند گسترش و سرعت تحول و تنوع حرکت‌ها به هیچ وجه با آنچه از آغاز جنگ جهانی دوم به وقوع پیوسته، قابل مقایسه نیست.

در واقع امر، نویسندگان و منتقدان حداقل از زمان ارسطو راجع به خصوصیات و ویژگی‌های ادبیات در اندیشه بوده‌اند، اما در طول قرن بیستم، کلیت مفهوم «متن ادبی»^۱ به طور کامل، سؤال انگیز شده است.

به عنوان دانشجوی ادبیات اروپا در دهه ۱۹۶۰ کمترین چیزی را درباره «نظریه ادبی»^۲ از استادانم شنیده‌ام. در ارتباط با ژانر (تراژدی، رمان، غزل و غیره) و همین طور در ارتباط با نویسندگان و منتقد، مطالبی در این دوره یافت می‌شود، اما به ندرت از خواننده این دسته از آثار ادبی، اشاره‌ای به میان آمده است. همه آزادانه راجع به «قصد»^۳ نویسندگان و «معنی»^۴ متن صحبت می‌کردند. هرگاه ضرورتی احساس می‌شد، شخص، سوابق و تجربیات نویسنده، «بافت تاریخی»^۵ و «فضای فلسفی»^۶ حاکم بر اثر را مد نظر قرار می‌داد، اما هیچ کس توضیحی در ارتباط با علت و چگونگی سودمندی «نقد عملی»^۷ در مطالعاتی که انجام می‌دهیم، ارائه نکرده است. مواردی را از این دسته نقد به وضوح می‌یابیم که گروه‌های ادبی، دانشجویان خود را وادار به انجام آن می‌کرده‌اند و تنها به سودمندی آن تاکید داشته‌اند و هیچ نیازی به اقامه دلیل یا توضیح احساس نمی‌کرده‌اند. شما همانند هر خواننده دیگر، یک متن نا آشنا را انتخاب و به

^۱-Literary text

^۲-Literary theory

^۳-Intention

^۴-Meaning

^۵-Historical context

^۶-Philosophical climate

^۷-Practical criticism

ترجمه آن اقدام می‌کردید. در فرآیند ترجمه بر حسب نیاز به صنایع ادبی همانند استعاره و تشبیه که در متن می‌یافتید اشاره می‌کردید و به شرح معانی و دلالت‌های آنها بسنده می‌کردید و در صورتی که به دانش تجربی و موجود دست می‌یافتید، آن را ذکر می‌کردید. این‌ها تمام کاری بود که راجع به متن انجام می‌شد.

اگر در شرایط امتحانی این کار را درست انجام می‌دادید، موفق به گذراندن امتحان می‌شدید و با این کار به همه ثابت می‌کردید که شما توانسته‌اید از عهده تجزیه و تحلیل آثار ادبی برآیید. نویسندگان برجسته و غیربرجسته متعددی، یافت می‌شد. هر دانشجو با توجه به روحیات استادانش کم کم یاد می‌گرفت که بین این نویسندگان، تفاوت‌هایی قایل شود. هراز گاهی، مطالبی راجع به «تفسیر روانکاوانه»^۱ یا «رویکرد مارکسیستی»^۲ به گوش می‌رسید، اما بیشتر مواقع با لحنی بیان می‌شدند که گویا این نوع مطالب و اقدامات، فعالیت‌هایی نسبتاً بی‌ارزش و بی‌محتوا هستند. اگر آدم خوش‌سلیسی بودی، یک استاد خوش فکر به تورت می‌خورد که با چالش‌ها و ایده‌های جدید، با دید بازتری برخورد می‌کرد.

اواخر دهه ۱۹۶۰ که من دانشجوی تحصیلات تکمیلی بودم، ناگهان متوجه شدم که تمام استادان جوان و باهوشمان به صراحت ابراز می‌داشتند که ایده و مفهوم «متن ادبی» مفهومی سؤال‌انگیز است. تمام شاکله و بدنه دانش که با دقت تمام بنا نهاده شده بود، با این گفته اساتید از اساس و پایه، متزلزل شد. از آن پس دیگر هیچ چیز برای ما قطعی و جدی نمی‌نمود و بدون توجیه نظری، بیان و ارائه هر گونه عقیده و نظر، به خصوص در باب آثار ادبی، بسیار مشکل بود و به دنبال این طرز تلقی این سؤال مطرح شد که «چرا ما به نظریه نیازمندیم؟» نمی‌شد کارمان را بدون این همه صرف وقت درباره‌ی نظریه به پیش ببریم؟

^۱-Psychoanalytic interpretation

^۲-Marxist approach